

เทศน์เช้า วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราชาวพุทธนะ เราชาวพุทธเรามีศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แล้วก็ศาสนาประจำตน แล้วคนที่ไม่ใช่ศาสนาละ? ถ้าเป็นชาวพุทธต้องบังคับให้เราเป็นชาวพุทธหรือ? เป็นชาวพุทธเพราะอะไร? เพราะว่าบรรพบุรุษท่านเห็นคุณประโยชน์ เห็นประโยชน์นะ แล้วนี่ให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ

คำว่าประจำชาติเป็นความรู้สึกกัน เป็นความยอมรับ เพราะคนเป็นผู้ถือพุทธศาสนา จำนวนมากกว่า แต่เป็นคนไทยนับถือศาสนาอะไรก็ได้ รัฐธรรมนูญบอกวาทิทธิความเชื่อ สิทธิการนับถือศาสนาจะนับถือศาสนาอะไรก็ได้ จะไม่นับถือศาสนาก็ได้ ถ้าไม่นับถือศาสนา เวลากรอกในทะเบียนบ้านจะกรอกว่านับถือศาสนาอะไร? เห็นไหม ไม่นับถือศาสนาก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นชาวพุทธนะ

แต่ถ้าเราเป็นพุทธ พุทธศาสนา เวลาพวกฝ่ายปกครองเขาเอาศาสนามาทำอะไร? นี่ศาสนา รับใช้อะไร? รับใช้การปกครอง รับใช้การทุจริต รับใช้การกดขี่ เอาศาสนาไปใช้อย่างนั้นหรือ? ถ้าเอาศาสนาไปใช้อย่างนั้น เขาใช้เพื่อประโยชน์ของเขา แต่ศาสนาพุทธของเราเป็นศาสนาแห่งปัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขาเหย้ามาร

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เธอเป็นนายช่างเรือน”

เหย้าเหย้ามารนะ มารนี่เป็นนายช่างเรือน สร้างเรือนสร้างรังอยู่ตลอดเวลา สร้างเรือนสร้างรัง เห็นไหม มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เธอเป็นนายช่างใหญ่ นายช่างใหญ่ความคิด นี่นายช่างใหญ่สร้างความทุกข์ สร้างความวิตกกังวล สร้างสิ่งต่างๆ ให้กับชีวิตเราทั้งหมดเลย

สร้างให้เรานะ มารนี่สร้างให้เรา แล้วเรานับถือศาสนาพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหย้ามารนะ แต่เราใช้กิเลสของเรา ใช้กิเลส ใช้ค้นหาความทะยานอยากไปนับถือศาสนา

เอามือสกปรกนี้จะไปหยิบสิ่งที่สะอาด อย่างไรมันก็สะอาด เห็นไหม ศาสนานี้ถึงเป็นศาสนา แห่งประเพณีวัฒนธรรม ถ้าประเพณีวัฒนธรรมนะเพื่อความสงบร่มเย็นในศาสนา

นี่ถ้ามีความสงบร่มเย็นในศาสนา เพราะศาสนาสอนให้เสียสละ สอนให้เมตตา สอนให้ เสียสละ สอนให้เมตตาตน เมตตาคนอื่น เมตตาทุกๆ คน ความเมตตา เห็นไหม ถ้าเรามีเมตตา สังคมจะร่มเย็นเป็นสุข ถ้าสังคมร่มเย็นเป็นสุข สมณะ จี พรหมณ์ จะมีโอกาสได้ประพฤติ ปฏิบัติ ถ้าประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติในอะไร? ประพฤติปฏิบัติเพื่อทำลายนายช่าง

เปรียบนายช่างนะ ความคิดคำว่าช่าง เห็นไหม นายช่างดีเหล็ก เหล็กนี้เหล็กแหวน เหล็ก แท่ง เหล็กต่างๆ เขาดีเป็นมิด เขาดีเป็นอาวุธ เขาดีเป็นเครื่องใช้สอย การดีเป็นเครื่องใช้สอย เหล็กเขาจะดีได้เขาต้องเผาไฟให้แดงๆ เขาถึงจะเอาเหล็กนั้นมาตี นายช่างเอาเหล็กทั้งค้อนแล้วก็ จะเอาไปทำนั่นทำนี่ เอาเหล็กตีใส่หน้าผากตัวเองไม่รู้ตัว เอาเหล็กตีใส่หน้าผากจะคิดว่าตัวเอง เป็นผู้มีปัญญา เอาปัญญาของเรามาคิด นี่ทุกคนว่าเป็นปัญญา ถ้ายังไม่มีความสงบของใจขึ้นมา ก่อนนะ เหล็กทั้งท่อนทำอะไรได้?

เหล็กทั้งท่อนนะเขาเอามันขว้างไปหมดเลย เหล็กนี้เขาต้องเอามาตัด เอามาแปลง เอ มาทำสิ่งต่างๆ จะตัดแปลงมันก็ต้องมีเครื่องมือตัดแปลงเหล็กนั้น เครื่องมือเอามาเชื่อม เอามาต่อ เอามาตัด ตัดขึ้นมาเป็นประโยชน์ทั้งนั้นแหละ ถ้าเอามาเชื่อม เอามาต่อ เอามาตัด แล้วความคิด เราล่ะ? เห็นไหม ถ้าเป็นนายช่างใหญ่ มันเอาแต่ความทุกข์มาให้เรา มันตัดมันต่อสิ่งที่เป็นความ ทุกข์ในหัวใจเรานะ มันไม่ได้ตัดไม่ได้ต่อเพื่อเป็นธรรมะ ถ้ามันตัดมันต่อเพื่อธรรมะเรามองไม่ ออกไง เรามองไม่ออก เรามองไม่เป็น เรามองจากอวิชา เรามองจากความรู้สึกของเรา ถ้าเป็น ประโยชน์ของเรา เราต้องเป็นฝ่ายได้

นี่การเสียสละ ผู้ที่เสียสละออกไป เราเป็นผู้เสียเราจะได้อะไรขึ้นมา การเสียสละออกไป ทำไมเราให้ของลูกเรา เราให้ของญาติพี่น้องเรา ทำไมเรามีความสุขใจล่ะ? ในเมื่อญาติพี่น้องเรา ได้รับความดีจากเราไป ได้รับความดีจากเรา เราเอาของขวัญให้เขาทำไม? ให้ของขวัญเพื่อประโยชน์ กับเขา เราให้ชีวิตเขา ให้ความดูแลเขา ให้ทุกๆ อย่าง นี่ให้เขา ให้เขามันเป็นความสุข สิ่งที่เป็น ความสุข ความสุขเพราะเราได้ทำสมความปรารถนา ความปรารถนาเพราะเรารักเขา แล้วถ้าเรา โกรธเขาล่ะ? เราโกรธเขาเราก็ทำลายเขา เราจะทำลายเขา เราจะกลั่นแกล้งเขา เราจะทำให้เขา ได้รับความเจ็บปวด นี่นายช่างเรือน

แต่ถ้าเป็นกรรมล่ะ? เป็นกรรม เห็นไหม นี้อุดตา หิ อุดโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ในโลกก็เหมือนกัน ความรัก รักตนประเสริฐ ไม่มีใครรักสิ่งใดมากกว่ารักชีวิตของเรา รักตนนะ รักชีวิตของเรา แต่เวลาที่มีความทุกข์ขึ้นมามันทำลายชีวิตเลย ทำลายสิ่งที่รัก ทำลายสิ่งที่เราได้มา ด้วยบุญกุศล แต่ถ้าเป็นกรรมนะมันจะทำลายกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันไม่ได้ทำลายตน

ไม่ได้ทำลายเรานะ ไม่ได้ทำลายชีวิต ไม่ได้ทำลายอะไรเลย ทำลายสิ่งที่ข้างเรือนมันแฝง มากับความรู้สึกเรา มันแฝงมาด้วยความรู้สึกเราแล้วเราต้องทำลายมัน แล้วอาวุธที่ทำลายมัน เห็น ไหม สิ่งนี้ คุณอาวุธที่เขาทำลาย เขาทำสิ่งนั้นบอบสลาย สิ่งนั้นต้องทำลายไป ต้องเสียหายไป แต่ เวลาเราชำระกิเลส ยิ่งทำลายยิ่งสะอาดยิ่งบริสุทธิ์ เพราะอะไร? เพราะมันสว่างไสว มันมีความสุข มันวิมุตติสุข ทำไมยังทำลายมันยิ่งเจริญล่ะ?

การทำลายแล้วเจริญ เจริญคือทำลายกิเลส เพราะกรรมมันเจริญในหัวใจของเรา ถ้า กรรมเจริญในหัวใจของเรา นี่เอาอะไรไปทำ? เราจะปฏิบัติกันแต่เราไม่มีอาวุธ เราไม่มีศีล สมาธิ ปัญญา ศีลมาจากไหน? ศีลก็มาจากบังคับตน บังคับตนก็บังคับไม่ได้ ทุกข์ อะไรก็ไม่ดี อะไรก็ไม่เป็นใจ แล้วสิ่งที่สุขสบายก็นายช่างเรือนไง กิเลสไง มันจะเอาแต่ความพอใจของมันไง แล้วถ้าเอาความพอใจของมัน อันนั้นมันเป็นอะไร? ก็นายช่างเรือนไง มันสร้างเรือนต่อไป สร้าง อารมณ์ความรู้สึก สร้างทิฐิมานะ สร้างค้นหาความทะยานอยาก สร้างสิ่งที่เหยียบย่ำหัวใจ

นี่แล้วบอกเป็นกรรมนะ ศึกษากรรมมาได้กระดากคนละแผ่น ๘ ประโยค ๑๐ ประโยค กระดากคนละแผ่นเอามาโชว์กันนะ แล้วถ้ามีวุฒิกาวะ วุฒิกาวะก็บาลีไง พระพุทธเจ้าว่าไว้อย่าง นั้น ว่าไว้อย่างนั้น

พระพุทธเจ้าว่า ไม่ใช่กรรมนะว่า ไม่ใช่หัวใจเราว่า ถ้าเป็นกรรมนะเราว่า เราพึ่งช่าง เรา สงบ เรามีปัญญา เราบังคับตัวเราได้ เรา รู้จักตัวเราได้ เราชำระกิเลสของเราได้ เราชำระค้นหา ความทะยานอยากในใจของเราได้

เราว่า เพราะเราว่า เราเห็น เราเป็นนายช่างดีเหลือ ถ้าเป็นนายช่างดีเหลือมันเป็นมรรค เป็นมรรคขึ้นมา จิตเป็นมรรคขึ้นมาเพราะอะไร? เพราะเราฝึกตนได้ เราบังคับตนได้ เราเอาตน เอาความรู้สึกของเราเอาไว้ในอำนาจของเราได้ ความคิดนี้ ความที่มันไม่พอใจเราบังคับมันได้ เราบัญชาการมันได้ เห็นไหม เหล็กทั้งค้อน เหล็กทั้งแท่ง เขาดีเป็นอาวุธ เขาดีเป็นสิ่งที่เอามาอยู่ใน ครัวเรือนของเรา เอามาทำอาหารให้เรากินนะ เราใช้เครื่องครัวทำอาหารขึ้นมาเพื่อดำรงชีวิตนี้

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นสมาธิ เป็นปัญญา มันเป็นเรื่องของมัน เป็นความสุขของเรา มัน เป็นความรู้สึกรู้ใจของเรา แล้วเอาความรู้สึกอันนี้ไปจับกิเลสค้นหาความทะยานอยาก กิเลสค้นหา ความทะยานอยากมันอาศัยความรู้สึกของเราละ ความรู้สึก ความคิดทั้งหมดมันไม่ใช่กิเลส นี้ ชาติ ๔ ชั้น ๕ ไม่ใช่กิเลส มันเป็นเรื่องของมัน มันเป็นเรื่องของมัน แต่มันเป็นกิเลสเพราะค้นหาความทะยานอยาก พอใจและไม่พอใจ ประารถนาและไม่ประารถนา สมหวังและไม่สมหวัง นั่นคือกิเลส

สิ่งที่มากับความคิดมันถึงเป็นกิเลส แต่ตัวความคิดไม่ใช่กิเลส ตัวความคิดไม่ใช่กิเลส ตัว ความคิดเป็นความคิดเฉยๆ เพราะพระอรหันต์ก็มีความคิด ความคิดที่สะอาดบริสุทธิ์มันไม่มี กิเลส แล้วมีกิเลส ทำลายกิเลส เห็นใหม่ นี่อาวุธที่จะไปทำความสะอาด ทำความคิด สะอาดบ่อยครั้งเข้ามาๆ เป็นสัมมาสมาธิ พอสมาธิเกิดขึ้นมาแล้วมันจะย้อนเข้าไปถึงตัวของมัน นะ ถ้าตัวของมันนั่นคือหัวใจ ถ้าไปทำลายหัวใจ ถึงที่สุดแล้วต้องไปทำพลังงานให้สะอาดด้วย

ความคิดไม่ใช่ใจ ความคิดสะอาดขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน นี่มันเป็นมิจฉาทิฎฐิ มันเป็น สักกายทิฎฐิ ความเห็นผิดในเรื่องร่างกาย ความเห็นผิดเรื่องความคิด ความคิดเห็นผิดในความคิด ฟังแล้วงงไหม? ความคิดของเราเนี่ยแหละ คิดอะไรออกไปก็แล้วแต่ แล้วมันมีความคิดย้อนมาใน เราคิดดี คิดเลว คิดชั่ว ความคิดมันไล่ความคิดมา นี่ไง นี่ความคิดที่มันทำลายความคิด เห็นใหม่

ความคิดอันหนึ่งเป็นความคิดทางโลก ความคิดอันหนึ่งเป็นความคิดของนายช่างเรือน แล้วเราสร้างความสะอาดบริสุทธิ์ สร้างสิ่งให้จิตมันเป็นสมาธิขึ้นมา สมาธิขึ้นมาเนี่ยเป็นความ สะอาด แล้วความคิดที่สะอาดเกิดขึ้นมาเป็นมรรค นี่ระหว่างความคิดกับความคิดต่อสู้อัน ต่อสู้อัน ทำลายกัน การทำลายกัน มันการทำลายกันระหว่างธรรมะกับกิเลส มันวิปัสสนากัน มัน ทำลายกัน

นี่มันมีวิธีการ มันมีเครื่องมือ เครื่องมือที่จะไปทำลายให้นายช่างเรือนเป็นฝ่ายมรรค เป็น ฝ่ายมรรค เห็นใหม่ นี่ถ้ามีทิฐิความเห็นที่ผิด เราทำให้มันสะอาดขึ้นมาเป็นโสดาบัน เป็น สกิทาคามี เป็นอนาคามี เพราะกามราคะ ถ้ามันถูกใจเรากามราคะจะเกิด สิ่งที่ผิดใจเรา สิ่งที่เศร้า หมอง สิ่งที่ขัดแย้งกับใจเรา เราเกิดกามไม่ได้หรือ เราไม่ชอบหรือ สิ่งที่ชอบคือความพอใจนะ เราพอใจ เราประารถนา เราแสวงหา มันถึงจะชอบ ชอบนั่นแหละเป็นกามฉันทะ กามฉันทะคือ ความพอใจ ความพอใจเป็นเหมือนกับอุเบกขาตัวกลาง อุเบกขามันจะลงดีและชั่ว

ถ้ามันมีความพอใจ ความพอใจของใจ ความพอใจของมันก็เป็นยางเหนียว ยางเหนียวมัน ก็ไปเกาะเขา มันก็ไปต้องการเขา มันก็ไปปรารถนาเขา กามราคะมันก็เกิด แต่ถ้ามันทันความรู้สึก เห็นไหม นี่ความคิดมันถึงไม่ใช่จิต ทำลายความคิด ทำลายข้อมูล ทำลายสิ่งที่มันมีข้อมูล มีสิ่ง เทียบเคียงมันถึงพอใจ ถ้าไม่มีข้อมูล สิ่งของมันเทียบเคียงกับความพอใจ เอาความพอใจมาจาก ไหน? กามฉันทะมันไม่มี มันทำลายกามฉันทะคือความพอใจ คือสิ่งที่เป็นกลางในหัวใจ สิ่งที่เป็นกลางในหัวใจที่สุดแล้วมันถึงเป็นพลังงานเปล่าๆ พลังงานเปล่าๆ เป็นอวิชชา

นี่ใจอวิชชา มารตัวมันเป็นอย่างไร? มารมันตัวใหญ่โตขนาดไหน? มารมันเป็นพลังงาน พลังงานสิ่งที่เป็นตัวเรา พร้อมกับความไม่เข้าใจของมัน นี่ความไม่เข้าใจ เรานะเรามีลูกหลาน ต่างๆ ที่มันมีความเห็นผิด ที่มันประพฤตินั้นที่ไม่ดี เราพยายามสั่งสอนเขาเถอะ สั่งสอนอย่างไร เขาก็ไม่รู้ เขาก็ไม่ฟัง นี่สั่งสอนข้างนอกนะ แล้วสิ่งนี้มันเป็นความรู้สึกของเราเอง แล้วความรู้สึก ของเรามันไม่เข้าใจตัวมันเอง มันไม่รู้สึกรู้มันไม่เข้าใจ เพราะมันเป็นอวิชชา

อวิชชาที่มีพลังงานอยู่ คือไม่รู้ พลังงานที่ไม่รู้งงไหม? รู้แต่ไม่รู้ รู้ในตัวมันเอง รู้ในความ รับรู้ รู้ในสิ่งที่มันเป็นสิ่งที่มีชีวิต แต่มันไม่รู้จักอะไรดี อะไรชั่ว ไม่รู้จักอะไรเลย มันเป็นพลังงาน ที่เป็นอวิชชา นี่สิ่งนี้ย้อนกลับไป นายช่างใหญ่ ถ้าเข้าไปทำลายนายช่างใหญ่ด้วยมรรคญาณ เห็น ใหม่มันมีมรรคญาณ มีสิ่งที่กระทำ ไม่ใช่เราได้อยู่เฉยๆ นะ เหมือนกับมีเงิน ใช้สอยให้มันหมด ไปแล้วบอกว่าเราว่าง เราเป็นพระอรหันต์ ไม่ใช่ ใช้จ่ายไปจนหมดตัวมันไม่ใช่พระอรหันต์ หรอก มันเป็นคนทุกข์ คนเจ็บใจ เพราะมันไม่มีเงินจะใช้ต่อไป

ความคิดใช้หมดไป พยายามลบล้างให้มันว่าง ทำให้มันว่างแล้วบอกเป็นมรรคเป็นผล ไม่ใช่ ไม่ใช่หรอก มันต้องสะสม สะสมสมาธิขึ้นมาจนจิตนี้มันตั้งมั่น จิตนี้เป็นสมาธิ จิตนี้ตั้งมั่น แล้วมีความเพียรชอบในการแยกแยะ ในการทำลาย ในการต่อสู้ในฝ่ายมรรคเข้าไปทำลายกิเลส เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป มันมีการกระทำ แต่ความเข้าใจผิดของเรา เห็นใหม่ เพราะเราเข้าใจผิด โดยความเห็นของกิเลส

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา แต่เป็นปัญญาของครูบาอาจารย์ เป็นปัญญาขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา รู้จริง เห็นจริง สิ่งใดสิ่ง หนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา นี่เป็นเรื่องของสภาวะ แต่ถ้าเป็น

เรื่องความจริง สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ก็เกิดขึ้นมาจากใจของเรา แล้วมันดับไปเป็นธรรมดา ถ้าเราไม่มีสิ่งใดไปกระทำมัน มันก็ดับไปโดยไม่มีใครได้ผลประโยชน์

แต่ถ้ามีจิต มีความรู้สึกของเรา เห็นการเกิด เกิดเป็นธรรมดา ถ้ามันไม่ธรรมดามันก็ทุกข์ ถ้ามันมีตัณหาความทะยานอยากมันก็ไม่ธรรมดา มันอยากวิ่งไว้ มันมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา แต่กิเลสมันไม่ยอมรับเป็นธรรมดา มันก็ไปยึดไปมันเขา แต่ถ้าเราใช้ปัญญาใคร่ครวญเข้าไปนะมันเกิดเป็นธรรมดา สภาวะเป็นธรรมดาเพราะกิเลสตัณหาไปยึดไปมันมัน ถ้ากิเลสตัณหาไปยึดไปมันมันแล้วก็เห็นความเป็นไป เราเฝ้าเอง เราไปตะครุบเงาเอง เราไปตะครุบสิ่งที่มันเป็นสภาวะที่มันเป็นไป มันไม่ธรรมดาเพราะเราไปติดยึดมัน เราไปติดยึดมัน ถ้ามีปัญญาใคร่ครวญมันไม่ธรรมดาหรอก

เจ็บเป็นธรรมดาไหม? หิวเป็นธรรมดาไหม? ทุกข์เป็นธรรมดาไหม? จริงๆ มันธรรมดาเพราะสภาวะ แต่เพราะเราพอใจและไม่พอใจมันเลยไม่ธรรมดา แล้วปัญญามันไล่เข้าไปจนเห็นทัน เห็นทันมันก็ปล่อย สิ่งใดสิ่งหนึ่งมันเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา นี่รู้จริงเข้ามันก็ปล่อยความรู้สึก นี่สัมมาทิฐิมันเกิดขึ้น นี่คืออาวุธใจ นี่คือสิ่งที่เราทำใจ

ฉะนั้นนี่ถ้านายช่างมันต้องนายช่างที่เป็น ถ้านายช่างที่เป็นมันเป็นมรรคญาณ ถ้านายช่างโดยกิเลสนะมันก็อ้างธรรมะ เห็นไหม มีเท่าไรก็ผลักใส ผลักใสออกไป ปฏิเสธมัน นี่ไม่ยอมรับรู้มัน ว่างๆ ไม่ยอมรับรู้ มันไม่เข้าใจ มันเป็นการปฏิเสธ มันเป็นการหันทับหญ้าไว้ มันเป็นการไม่ยอมรับรู้ แล้วว่าเป็นความว่าง ว่างด้วยความไม่รับรู้ ไม่ใช่ว่างด้วยธรรม

ถ้าว่างด้วยธรรมมันว่างรู้แจ้ง ว่างรู้แจ้ง พอมันทำความสะอาดแล้ว สิ่งที่สะอาดแล้วจะสกปรกอีกได้ไหม? ของที่สะอาดจะสกปรกอีกไม่ได้เลย เว้นไว้แต่ร่างกายของเรา ทำความสะอาดขนาดไหนมันก็ขับเหงื่อไคลออกมาตลอด นี่ถ้าจิตมันสะอาดแล้ว ความคิดมันสะอาด มันสะอาดมันเป็นอกุปกรรม มันเป็นอนุชานะ มันจะแปรปรวนอีกไม่ได้

นี่ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ศาสนานี้ทางฝ่ายปกครอง ทางฝ่ายรัฐบาล เขาเอามาใช้เพื่อประโยชน์อะไร? ใช้เพื่อประโยชน์ความร่มเย็นของสังคม ใช้เพื่อประโยชน์เพื่อมารับใช้อำนาจรัฐ รับใช้ต่างๆ แต่เราเป็นชาวพุทธนะ เราเป็นอิสระเสรีภาพ รัฐธรรมนูญให้สิทธิความเป็นมนุษย์ ศาสนานี้เราเอามาใช้ชีวิตของเรา ศาสนานี้เอามาแก้ไข เอามาแก้ไขความเป็นอวิชชา

ความไม่รู้จริง ความที่มันต้องเวียนตายเวียนเกิด เอาศาสนาเป็นประโยชน์กับเรา เป็นประโยชน์กับหัวใจ

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

นี่ธรรมเข้าครองใจของดวงใจใด ดวงใจนั้นจะมีความสุขขึ้นมาในหัวใจ ดวงใจนั้นจะไม่เร่าร้อน ไม่ทุกข์ร้อน ไม่วิ่งเต้นถามหาว่านั่นเป็นอะไร? นั่นเป็นอะไร? เราสู้แจ้งแล้วจะไม่ถามใครเลย จะรู้แจ้งในหัวใจแล้วอยู่สงบ อยู่ที่ไหนก็สงบร่มเย็น จะโคนไม้ จะตึกเรือนบ้านช่องที่ไหน ถ้าใจดี ใจสงบ อยู่ที่ไหนก็สงบ ถ้าใจมันร้อน อยู่บนกองน้ำแข็ง อยู่บนยอดเขาน้ำแข็งมันก็ร้อน น้ำแข็งมันเย็นแต่ใจมันร้อน ใจมันทุกข์

ถ้าใจมันดี เห็นไหม นี่ศาสนารับใช้ชีวิต เอาศาสนามารับใช้ชีวิต เอาศาสนาคือเอาอาวุธ เอาธรรมอาวุธ เอาสิ่งที่เป็นสติปัญญามารับใช้หัวใจแล้วแก้ใจมัน โคร่ครวญมัน แล้วเราจะเป็นชาวพุทธแท้ด้วยความเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นศากยบุตรพุทธ ชินโรตส ใช้ธรรม รู้จักธรรม เข้าใจธรรมตามความเป็นจริง เอวัง